

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2020-06-05
Stockholm

Mål nr
P 5488-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-04-24 i mål nr P 6025-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. M O

2. V O

Motpart

1. Byggnadsnämnden i Danderyds kommun

2. A L

3. K L

SAKEN

Tillsyn avseende insynsskydd på fastigheten X i Danderyds kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Byggnadsnämnden i Danderyds kommuns beslut den 15 november 2017, dnr BN 2017-001021, att avsluta tillsynsärendet utan åtgärd.

Dok.Id 1557965

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M O och **V O** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut att avsluta ärendet utan åtgärd.

Byggnadsnämnden har hänvisat till sitt beslut.

A L och **K L** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Parterna har anfört i huvudsak detsamma som i underinstanserna. De har gett in fotografier.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det aktuella insynsskyddet består av ett tygstycke som är upphängt på två vajrar ovanför ett trästaket. Tygstycket kan dras åt sidan. Såvitt framgår av handlingarna är det utdraget ca fyra meter långt och ca 0,8 meter högt. Uppgifterna om höjden på anordningen, dvs. både trästaketet och det utdragna tygstycket, varierar mellan 1,6 och 2,6 meter.

Sedan **A L** och **K L** gjort en anmälan till nämnden avseende insynsskyddet, som uppförts utefter tomtgränsen mellan uteplatserna tillhörande deras och grannens radhus, beslutade nämnden att lämna anmälan utan åtgärd med hänvisning till att det saknades skäl att ingripa enligt PBL.

Mark- och miljööverdomstolen ska pröva om nämnden haft fog för att inte vidta någon åtgärd med anledning av anmälan. Den första frågan är om anordningen, för vilken det inte finns bygglov, är bygglovspliktig och om nämnden därför borde ha ingripit. Om det inte rör sig om en bygglovspliktig åtgärd återstår frågan om nämnden ändå borde ha vidtagit någon åtgärd.

Lagstiftning, förarbeten m.m.

Det krävs bygglov för att uppföra plank. I samband med att ett uttryckligt krav på bygglov för plank infördes uttalade departementschefen att den dåvarande bestämmelsen som avsåg inhägnad av fastigheter gick för långt. Med hänvisning till fall då stängsel görs så höga eller i sådant utförande att de skymmer sikten för trafiken eller verkar besvärande för grannfastigheterna ansågs dock att bygglov skulle krävas för mur, plank eller därmed jämförlig anordning. Dessa begrepp skulle inte omfatta staket och grindar av sedvanlig beskaffenhet. (Se prop. 1959:168 s. 137.) Bestämmelsen togs in i byggnadsstadgan (1959:612), BS, och gavs i denna del följande lydelse: ”uppförande eller ändring av mur, plank eller därmed jämförlig anordning”.

Den 1 juli 1987 överfördes bygglovsplikten för plank till 8 kap. 2 § 7 i den då ikraftträdande plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL. Enligt bestämmelsen krävdes bygglov för att ”uppföra murar eller plank”. Kravet på bygglov för ”därmed jämförliga anordningar” fanns alltså inte kvar. Skälet till detta var att en sådan formulering ansågs i onödan öppna för tvister om gränsen för bygglovsplikten. Anordningar som inte är mur eller plank sades uttryckligen böra gå fria från bygglovsplikt. (Se prop. 1985/86:1 s. 690, BoU 1986/87:1, rskr 1986/87:27.)

I samband med ikraftträdandet av plan- och bygglagen (2010:900), PBL, den 2 maj 2011 gavs regeringen genom 16 kap. 7 § PBL rätt att meddela föreskrifter om att det utöver vad som följer av 9 kap. 2-7 §§ PBL krävs bygglov för andra anläggningar än byggnader, om anläggningarna genom sin storlek eller funktion kan ha en betydande inverkan på omgivningen. Angående lovplikt för andra anläggningar än byggnader redovisade regeringen i prop. 2009/10:170 (med förslag till PBL) bland annat följande: Problemen med lovplikten är huvudsakligen av tre slag. Det första gäller tolkningen och avgränsningen av vissa anläggningar som finns med i förteckningen över lovpliktiga objekt. Exempel på detta är plank, som saknar definition och är oklart avgränsade mot staket och andra slags inhägnader. (...) Någon utökning av lovplikten är inte planerad. (...) Uppräkningen på förordningsnivå bör motsvara de anläggningar som enligt nuvarande bestämmelser återfinns i 8 kap. 2 § plan- och bygglagen. (Se s. 137 f. och 376.)

Regeringen meddelade med stöd av 16 kap. 7 § PBL föreskrifter som bland annat innebär att det krävs bygglov för att uppföra murar och plank, se 6 kap. 1 § 7 plan- och byggförordningen (2011:338), PBF.

I en kommentar till PBL anges att med plank avses inhägnader som är högre än ett normalt staket och att det saknar betydelse av vilket material planket är gjort. Som exempel redovisas att det kan vara utfört av plåt på en betong- eller stålregelstomme. (Se Lars Uno Didón m.fl., Plan- och bygglagen, 1 juli 2019, JUNO Norstedts Juridik, kommentaren till 9 kap. 2 § PBL.)

I praxis har konstruktionens höjd, längd, genomsiktlighet och utformning i övrigt liksom ändamål och omgivningspåverkan getts betydelse vid bedömningen av om det är fråga om ett bygglovspliktigt plank (se rättsfallet MÖD 2014:39 som avsåg en konstruktion med träribbor.) Hänsyn har också tagits till konstruktionens läge, utförande och beständighet (se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 25 september 2012 i mål nr 2526-11, som gällde en konstruktion med träreglar). Vid bedömningen av om en tegelkonstruktion skulle anses vara en bygglovspliktig mur har betydelse lagts vid att den gett ett beständigt intryck och varit massivt utformad (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 juli 2015 i mål nr P 121-15). Vidare har Kammarrätten i Stockholm ansett att en konstruktion som bestod av tygstycken som kunde dras åt sidan och var ca 4 meter lång och ca 2 meter hög var ett bygglovspliktigt plank. Domstolen hänvisade till att det i kommentaren till PBL (se ovan) står att det saknar betydelse vilket material planket är gjort av och hade som utgångspunkt för bedömningen att tygstyckena var fördragna. (Se dom den 18 januari 2010 i mål nr 4081-09.)

På Boverkets webbplats anges under rubriken PBL Kunskapsbanken följande: Med plank menas ofta en fristående vägg oftast byggd av trä men även andra material som exempelvis metall eller plast förekommer. Ett plank är oftast både högre och tätare än ett staket. Plank används som alternativ till staket eller stängsel för att markera en gräns eller för att försvåra passage. Plank är även vanligt som insynsskydd, bullerskydd eller vindskydd. Det anges även att enligt Nationalencyklopedin är ett plank en avgränsande eller avspärrande anordning av uppresta, tättstående plankor eller brädor.

Även när det inte föreligger bygglovsplikt får en byggnadsnämnd enligt 11 kap. 20 § PBL förelägga en fastighetsägare eller den som äger ett byggnadsverk om det på en fastighet eller ifråga om ett byggnadsverk vidtagits en åtgärd i strid mot PBL eller föreskrifter eller beslut som meddelats med stöd av lagen att inom viss tid vidta rättelse (rättelseföreläggande). Av 2 kap. 9 § PBL framgår att lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk inte får ske så att det medför en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Mark- och miljööverdomstolens bedömningar

Är det fråga om ett bygglovspliktigt plank?

När det gäller frågan om vad bygglovsplikten omfattar utgör ordalydelsen av PBF:s bestämmelse en yttersta gräns. För tolkning av bestämmelsens innebörd bör ledning sökas i de lagstiftningsarbeten som föregick regleringen i BS, ÄPBL och PBL vilka även får betydelse för tolkningen av PBF.

Genom ÄPBL begränsades bygglovsplikten till att bara omfatta murar och plank, medan ”därmed jämförliga anordningar” inte längre skulle vara bygglovspliktiga. Härigenom skulle onödiga tvister om gränsen för bygglovsplikten undvikas. Vad som har avsetts med plank har dock inte närmare angetts. De förarbetsuttalanden som föregick regleringen i BS gällde ”mur, plank eller därmed jämförlig anordning”. Uttalandena tog sikte på om anordningen skymde sikten för trafiken eller verkade besvärande för grannfastigheterna och uteslöt staket och grindar av sedvanlig beskaffenhet. Det saknas stöd i lagstiftningsarbetet för att det helt skulle sakna betydelse av vilket material som en anordning är gjord.

Utformningen av bemyndigandet i 16 kap. 7 § PBL sätter också en gräns för bygglovsplikten som endast kan avse anläggningar som genom sin storlek eller funktion kan ha en betydande inverkan på omgivningen.

Mark- och miljööverdomstolen kan utifrån de fotografier som har getts in i målet konstatera att utformningen av insynsskyddet, som närmast påminner om en gardin, inte ger ett beständigt intryck. Anordningen ger med hänsyn till material och

utförning inte ett visuellt intryck av att vara ett plank. Redan på grund av detta kan den inte omfattas av gällande bygglovsplikt.

Finns det anledning för nämnden att ingripa mot åtgärden trots att den inte är bygglovspliktig?

Utredningen ger inte stöd för att uppförandet av anordningen är i strid mot PBL eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser Mark- och miljööverdomstolen att nämnden har haft fog för att inte ingripa mot insynsskyddet med stöd av PBL. Nämndens beslut ska därför fastställas.

Övrigt

Mark- och miljööverdomstolen meddelar denna dag också dom i två andra mål med likartade frågeställningar (mål nr P 3567-19 och P 8541-19).

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Ingrid Åhman och Lars Olsson, referent, samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-04-24
meddelad i
Nacka

Mål nr P 6025-18

PARTER

Klagande

1. A L
2. K L

Motpart

1. Byggnadsnämnden i Danderyds kommun
2. M O
3. V O

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Stockholms läns beslut 2018-08-27 i ärende nr 4034-53887-2017, se bilaga 1

SAKEN

Olovligt insynsskydd på fastigheten X i Danderyds kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar länstyrelsens beslut och upphäver Byggnadsnämnden i Danderyds kommuns beslut 2017-11-15, dnr BN 2017-001021, samt återförvisar ärendet till nämnden för fortsatt behandling.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

A L och K L har yrkat, som de får förstås, att underinstanser-nas beslut ska ändras och målet återförvisas till byggnadsnämnden för fortsatt hand-läggning.

Byggnadsnämnden samt **M O och V O** har, som de får förstås, motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN

Utöver vad som framgår av länsstyrelsens beslut, har parterna anfört bl.a. följande.

A L och K L Kanvastyget är numera fastspikat.

Byggnadsnämnden

I anledning av anmälan om insynsskyddet gavs **M O** och **V O** tillfälle att inkomma med en förklaring. Av förklaring och fotografier framkom att insyns-skyddet är en tyggardin upphängd på en stålvajer. När insynsskyddet inte används är det hoprullat mot fasaden. Vid ett platsbesök den 25 september 2017 kunde det konstateras att insynsskyddet var hoprullat.

Insynsskyddet bedömdes inte vara en sådan konstruktion som krävde bygglov. Det bedömdes också att åtgärdens olägenhet inte var av sådan art att det fanns skäl för ett ingripande enligt 11 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900).

Beslutet att lämna anmälan om insynsskyddet utan åtgärd vidhålls.

M O och V O

Fastigheterna Danderyd Y och X ingår i en samfällighetsförening i vilken sex fastigheter ingår. Fastigheterna är bebyggda med radhus på en kulle. Mellan fastigheterna har insynsskydd uppförts som är 1,55 meter till 1,80 meter höga.

Fastigheten X ligger nedanför A Ls och K Ls fastighet Y. Mellan fastigheterna finns ett insynsskydd i trä som är 1,55–1,77 meter högt.

A L och K L har byggt en altan vars golv ligger ca 0,8 meter ovanför marknivån på fastigheten X. Det befintliga insynsskyddet i trä blev därmed reducerat till att vara ca 0,8 meter högt och är i grannens ljumsknivå. Den höga altanen tillåter direkt insyn i bostaden och uteplatsen på fastigheten X. För en heltidsarbetande småbarnsfamilj kan uteplatsen endast användas kvällar efter kl. 17.30 och på helger. Insynen från fastigheten Y är särskilt störande under dessa tider.

Den upphöjda altanen på Y borde bedömas som en bygglovspliktig fasad-ändring.

På grund av den nu beskrivna situationen har en 0,8 meter bred gardin hängts upp ovanför det befintliga insynsskyddet för att ett effektivt insynsskydd om 1,60 meter ovanför A Ls och K Ls altangolv. Detta är lägre än 1,80 meter som är den högsta tillåtna höjden för ett plank. Gardinen kan dras ifrån, men plan- och bygglagen tillåter ett insynsskydd i plank som är 1,80 meter högt mätt ifrån grannens altangolv.

M O och V O har gett in fotografier av insynsskyddet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen ska i aktuellt mål ta ställning till om byggnadsnämnden hade stöd för att inte vidta någon åtgärd i anledning av anmälan från A L och K L. Domstolen kan därför inom ramen för den prövning som nu ska göras inte ta ställning till om den altan A L och K L låtit uppföra är att bedömas som en bygglovspliktig fasadändring eller inte.

I 6 kap. 1 § 7 plan- och byggförordningen (2011:338) är föreskrivet bygglovsplikt för att uppföra murar eller plank. Bestämmelsen om bygglovsplikt för murar och plank återfanns tidigare i 8 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10).

Bygglov krävs för murar och plank men däremot inte för staket eller grindar av sedvanlig beskaffenhet vilket framgår av förarbeten till 1987 års plan- och bygglag, se prop. 1985/86:1, s. 690. Någon legaldefinition av begreppen staket och plank finns inte i den äldre plan- och bygglagen eller i den nu gällande plan- och bygglagen.

I lagkommentaren till den äldre plan- och bygglagen anges att med plank avses inhägnader som är högre än ett normalt staket och att det saknar betydelse vilket material planket är gjort av, se Didón m.fl., Plan- och bygglagen (1 okt. 2010, Zeteo), kommentaren till 8 kap. 2 § under rubriken Punkt 7 Murar och plank. Vidare anges att bygglovsplikten i praxis brukar bedömas mera med hänsyn till plankets läge, utförande och beständighet än utifrån något bestämt höjdmått, se a st.

Bygglovsplikten har i praxis avgjorts genom en samlad bedömning av en konstruktions höjd, längd, genomsiktighet och utformning samt ändamål och omgivningspåverkan, se t.ex. MÖD 2014:39 med hänvisade avgöranden.

Av utredningen framgår att den konstruktion som A L och K L anmält består av två delar; en undre del i trä och en övre del i ett kanvastyg fäst på en lina. Utgångspunkten bör vara en bedömning av konstruktionen då gardinen är fördragen, jfr Kammarrätten i Stockholm, dom 2010-01-18, mål nr 4081-09.

Konstruktionen, med den undre delen i trä och den övre delen i kanvastyg, har en höjd som får anses överstiga ett sedvanligt staket och utan genomsiktighet när tygstycket är fördraget. Den aktuella konstruktionens utformning och beständighet är därmed sådan att den, vid en samlad bedömning, är att anse som ett plank för vilket bygglov krävs.

Mot bakgrund av ovanstående ska A Ls och K Ls överklagande bifallas och målet återförvisas till nämnden för fortsatt behandling.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 15 maj 2019. Prövningstillstånd krävs.

Per-Anders Broqvist

Maria Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit f.d. hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, ordförande, och tekniska rådet Maria Bergqvist. Föredragande har varit beredningsjuristen Alexandra Venander.